

offentlige gæld kun et problem, fordi den private sektor ikke indser konsekvenserne heraf (fremtidig beskatning). Da den private sektors manglende forudseenhed formodentlig næppe alene knytter sig til de offentlige beslutninger, er det ikke rimeligt at betragte privat gæld som samfundsmæssigt problemløst i modsætning til offentlig gæld.

Udover disse mere principielle overvejelser bør det understreges, at Peter Birch Sørensen i nævnte artikel og også i hans kommentar argumenterer for, at den private udenlandsgæld i praksis er et samfundsmæssigt problem p.g.a. bl.a. forvriddende skatter. Uden at gå ind i en detaljeret diskussion af de specifikke forvriddinger som Peter Birch Sørensen diskuterer, er jeg selvfølgelig enig i dette synspunkt, hvilket også fremgår af bl.a. min artikel.

Jeg finder det imidlertid misvisende alene at fokusere på forvriddende skatter som årsag til en samfundsmæssigt inoptimal privat gæld. Dette implicite syn er her, at den private sektor basalt set fungerer perfekt, og alle problemer er skabt af den offentlige sektor. Man overser herved nemt, at en årsag til visse offentlige aktiviteter er betinget af brist i en markedsøkonomis funktionsmåde. Dette implicerer ikke, at de offentlige reguleringsmuligheder er ubegrænsede eller uproblematisk, som der tidligere har været en tendens til at antage. Modsetningsvis er der en farlig ny - klassisk inspireret tendens til at anskue alle problemer som værende skabt af det offentliges forsøg på at styre økonomien. Endvidere bør det fremhæves, at man ikke kan slutte fra, at en beslutning er taget på privatøkonomisk initiativ til at den ikke giver anledning til samfundsmæssige problemer.

Det forekommer mig misvisende at sondre så skarpt mellem offentlig og privat gæld, som det »nye syn« lægger op til. Hvis

pointen i det »nye syn« er, at ethvert betalingsbalanceunderskud ikke nødvendigvis er et problem, og at det kan være optimalt at udnytte internationale kapitalmarkeder til overflytning af forbrug over tiden, er det svært at være uenig. Heraf følger imidlertid ikke, at kun den offentlige gæld er et problem.

Torben M. Andersen

Økonomisk Institut, Aarhus Universitet

Litteratur

- Andersen, T.M. 1988. Det danske opsparingsproblem og pensionsreformdebatten. *Nationalekonomisk Tidsskrift* 126: 144 - 158.
- Bruce, N. and C.C. Purvis. 1985. The specification of Goods and Factor Markets in Open Economy Macroeconomic Models. Ch. 16 in R.W. Jones and P.B. Kenen: *Handbook of International Economics*, Vol. 2, Amsterdam.
- Lund, L. 1988. Kritik af betalingsbalancemålsætningen. Memo nr. 3, 1988, Forskergruppen vedrørende det offentlige og samfundsmæssige økonomien, Københavns Universitets Økonomiske Institut.
- Nielsen, L.T. 1988a. »Vi har råd til den gæld vi har«. *Sparekassen*, Maj.
- Nielsen, L.T. 1988b. Udenlandsgældens årsager og konsekvenser. *Økonomi og Politik*, 2, 32 - 40.
- Sørensen, P.B. 1988. Skattereglerne forvrider investeringsmønstret. *Sparekassen*, April: 30 - 33.

Replik

Så vidt jeg forstår Torben Andersen, kan essensen af hans kritik af det »nye syn« på gældsspørgsmålet formuleres således: Hvis der er »ricardiansk ækvivalens« mellem nutidig og fremtidig beskatning, bliver sondringen mellem privat og offentlig gæld meningsløs, da en overgang fra skattefinansiering til lånefinansiering af de offent-

offentlige gæld kun et problem, fordi den private sektor ikke indser konsekvenserne heraf (fremtidig beskatning). Da den private sektors manglende forudseenhed formodentlig næppe alene knytter sig til de offentlige beslutninger, er det ikke rimeligt at betragte privat gæld som samfundsmæssigt problemløst i modsætning til offentlig gæld.

Udover disse mere principielle overvejelser bør det understreges, at Peter Birch Sørensen i nævnte artikel og også i hans kommentar argumenterer for, at den private udenlandsgæld i praksis er et samfundsmæssigt problem p.g.a. bl.a. forvriddende skatter. Uden at gå ind i en detaljeret diskussion af de specifikke forvriddinger som Peter Birch Sørensen diskuterer, er jeg selvfølgelig enig i dette synspunkt, hvilket også fremgår af bl.a. min artikel.

Jeg finder det imidlertid misvisende alene at fokusere på forvriddende skatter som årsag til en samfundsmæssigt inoptimal privat gæld. Dette implicite syn er her, at den private sektor basalt set fungerer perfekt, og alle problemer er skabt af den offentlige sektor. Man overser herved nemt, at en årsag til visse offentlige aktiviteter er betinget af brist i en markedsøkonomis funktionsmåde. Dette implicerer ikke, at de offentlige reguleringsmuligheder er ubegrænsede eller uproblematisk, som der tidligere har været en tendens til at antage. Modsetningsvis er der en farlig ny - klassisk inspireret tendens til at anske alle problemer som værende skabt af det offentliges forsøg på at styre økonomien. Endvidere bør det fremhæves, at man ikke kan slutte fra, at en beslutning er taget på privatøkonomisk initiativ til at den ikke giver anledning til samfundsmæssige problemer.

Det forekommer mig misvisende at sondre så skarpt mellem offentlig og privat gæld, som det »nye syn« lægger op til. Hvis

pointen i det »nye syn« er, at ethvert betalingsbalanceunderskud ikke nødvendigvis er et problem, og at det kan være optimalt at udnytte internationale kapitalmarkeder til overflytning af forbrug over tiden, er det svært at være uenig. Heraf følger imidlertid ikke, at kun den offentlige gæld er et problem.

Torben M. Andersen

Økonomisk Institut, Aarhus Universitet

Litteratur

- Andersen, T.M. 1988. Det danske opsparingsproblem og pensionsreformdebatten. *Nationalekonomisk Tidsskrift* 126: 144 - 158.
- Bruce, N. and C.C. Purvis. 1985. The specification of Goods and Factor Markets in Open Economy Macroeconomic Models. Ch. 16 in R.W. Jones and P.B. Kenen: *Handbook of International Economics*, Vol. 2, Amsterdam.
- Lund, L. 1988. Kritik af betalingsbalancemålsætningen. Memo nr. 3, 1988, Forskergruppen vedrørende det offentlige og samfundsmæssige økonomien, Københavns Universitets Økonomiske Institut.
- Nielsen, L.T. 1988a. »Vi har råd til den gæld vi har«. *Sparekassen*, Maj.
- Nielsen, L.T. 1988b. Udenlandsgældens årsager og konsekvenser. *Økonomi og Politik*, 2, 32 - 40.
- Sørensen, P.B. 1988. Skattereglerne forvrider investeringsmønstret. *Sparekassen*, April: 30 - 33.

Replik

Så vidt jeg forstår Torben Andersen, kan essensen af hans kritik af det »nye syn« på gældsspørgsmålet formuleres således: Hvis der er »ricardiansk ækvivalens« mellem nutidig og fremtidig beskatning, bliver sondringen mellem privat og offentlig gæld meningsløs, da en overgang fra skattefinansiering til lånefinansiering af de offent-

lige udgifter vil medføre en tilsvarende stigning i den private opsparing, idet borgerne sætter et beløb til side til dækning af de forventede fremtidige merskatter som følge af den øgede offentlige gæld. Hvis der som antydnet af de fleste empiriske undersøgelser derimod *ikke* er ricardiansk ækvivalens, bliver sondringen mellem privat og offentlig gæld meningsfuld, men den private sektor må i så fald være kortsynet, og man kan derfor ikke regne med, at de private opsparings- og investeringsdispositioner vil være samfundsøkonomisk optimale.

Efter min opfattelse behøver fraværet af ricardiansk ækvivalens imidlertid ikke at indikere, at borgernes opsparingsbeslutninger er kortsynede. Når det offentlige øger sin låntagning, bliver det jo normalt ikke præciseret, *hvornår* og *af hvem* den øgede offentlige gæld skal tilbagebetales. Den enkelte borger kan ikke vide, om gælden vil blive afviklet i hans levetid, og han kan heller ikke vide, i hvilket omfang han selv eller hans børn eventuelt vil komme til at deltage i afviklingen i form af højere fremtidige skatter eller lavere fremtidige transfereringer. Borgerne savner med andre ord det nødvendige informationsgrundlag for at kunne foretage en »ricardiansk« tilpasning af deres private opsparing til den øgede offentlige gældsætning. Heraf følger imidlertid ikke, at borgerne *i fraværet af den offentlige gæld* ville være ude af stand til at foretage rationelle og fremsynede låne- og opsparingsdispositioner. Når den enkelte borger indgår en privat lånekontrakt, er det jo normalt relativt ukompliceret for ham at overskue, hvad dette vil betyde for hans fremtidige forbrugsmuligheder, hvorimod det er langt vanskeligere for ham at forudsige konsekvenserne af en øget offentlig gæld for hans fremtidige disponible indkomst.

Dermed være ikke sagt, at de private opsparings- og investeringsbeslutninger i

fraværet af offentlig gæld altid vil være samfundsøkonomisk optimale. Jeg er enig med Torben Andersen i, at der i de senere år nok har været en overdreven nyklassisk inspireret tendens til at se den offentlige sektor som kilden til al samfundsøkonomisk ineffektivitet. Når man betænker størrelsen af de »kiler«, som skatterne driver ind mellem det disponible afkast og forskat afkastet af privat opsparing og investering, er det dog min subjektive vurdering (som naturligvis kan være fejlagtig), at skattesystemet *i praksis og kvantitativt* er en af de væsentligste årsager til, at den private opsparing og investering får et »forkert« omfang og medfører en inoptimalt stor udlandsgæld.

Diskussionen kan imidlertid hurtigt afspores, hvis det »nye syn« på gældsspørgsmålet identificeres med en ideologisk betinget kritik af den offentlige sektor. Det nye syn har i sig selv ingen policy-implikationer for størrelsen af den offentlige sektor og den offentlige gæld, selvom der i den konkrete danske situation kan være visse argumenter for at stille mod en langsigtet reduktion af den offentlige gæld, jvf. min tidligere kommentar. Synspunktet lægger derimod op til, at man i stedet for den maniske fokusering på betalingsbalancen som en selvstændig målvariabel bør koncentrere sig om at sikre, at opsparings- og investeringsdispositionerne i såvel den offentlige som den private sektor træffes på et rationelt grundlag, herunder på rationelle prissignaler. Formuleret på denne måde er der næppe den store afstand til de synspunkter, som Torben Andersen har fremført.

Peter Birch Sørensen

Afsluttende bemærkninger

Peter Birch Sørensens replik præciserer, at det »nye syn« på gældsspørgsmålet er